

כאיכתי קרין לו את ספרו... המהפכה הגדולה...

מראי מקומות לעיון בדרך היומי

בית מדרש גבוה לתורה כולל הדף היומי קרית ספר ת"ו

מיסודה של עמותת "משולי ערימת" רחוב שאגת אריה 7/25 קרית ספר 71919 מודיעין עלית ארץ ישראל

גליון מספר 331

לענין הרי"ך צבי בהר"ר מרדכי ורעיתו מרת רחל לאה בת הר"ר אברהם אליעזר ה"ל

בס"ד, כו שבט התש"ע. מסכת בבא בתרא דף קעג – מסכת סנהדרין דף ד

כן שטרות שאין גופן ממון, ואין הראיה והשיעבוד שבהם מוחזק בידו, ועוד, דמטלטלין אין עדיהן עמהם, והוה ליה לאידך לחוש שלא להפקיד ושלא להשאיל לו, מה שאין כן בשטרות ששם בעליהן ועדיהן עמהם בכל מקום שהן. ורבא סבר, דבאותיות נמי תפוס, דהראיה נגרת אחר הנייר ונקנים במסירה, אין לך ראייה גדולה מתפסתן, ואף ששם בעליהן עליהן הוה ליה לאיזדהורי בהו. ועיין בחידושי הרשב"א. והר"י מיגאש כתב, דאף למאן דאמר אין אותיות נקנות במסירה, לרבא, אין צריך להביא ראיה, ונאמן לומר שטר היה לי ואבד. [ועיין לעיל אות ג' מה שהבאנו לדברי התוס' דדברי תוס' שמתבארים לדברי הריטב"א, דלדברי הר"י מיגאש, שפיר מוכרח הכא דהלכה דאותיות נקנות במסירה, דהרי אף למאן דאמר אין אותיות נקנות במסירה סבר רבא דאין צריך להביא ראיה, ועל כרחק דהאי דאמרינן הכא לכולי עלמא אותיות ניקנות במסירה, משום דכך היא ההלכה, ולא משום דבלאו הכי לא היינו יכולים לומר דטעמא דמתניתין, משום דאין צריכים להביא ראיה. (א.ל.)].

ו' תוס' ד"ה והכא בצריך להביא ראיה, ופלוגתא דמתניתין וברייתא ליתא בפלוגתא דאביי ורבא, דאביי דמצריך ראיה מודה דלא חיישינן לנפילה, וכו'. וכתב הריטב"א, דלפי זה צריך לומר, דהכי קאמרינן, דאפליגו תנאי הכא בשמותיהן שווין כדאפליגו אביי ורבא בשאין שמותיהן שווין, ובשמותיהן שווין סבר אביי כתנא דמתניתין, וכשאין שמותיהן שווין סבר דצריך להביא ראיה, דלדידיה לא איפלגו תנא דמתניתין ותנא ברא דצריך להביא ראיה בכהאי גוונא. ולפי זה, כוונת הגמ' לתרץ, דהא דמסקינן לעיל מכח מתניתין דלכולי עלמא לא חיישינן לנפילה דחד, אינו מוסכם לכולי עלמא, דברייתא פליגא אמתניתין. אמנם הרשב"ם בד"ה ואיב"א פליג וכתב, דפליגי מתניתין ותנא ברא בפלוגתא דאביי ורבא. ונלדידיה לכאורה צריך עיון היאך שבק אביי מתניתין ועביד כברייתא, וכדהקשה הריטב"א שם. ועוד צריך ביאור דלדידיה מאי קאמר אביי מנא הני מילי, הרי התבאר כבר דנחלקו בכך מתניתין וברייתא, ומאי שייך להביא ראיה מעוד ברייתא, כשהמשנה חולקת. (א.ל.)].

ז' גמ', אמר אביי מנא אמינא ליה דתניא וכו'. הקשה הקובץ שעורים (אות תרמה), לדברי הרשב"א והרמב"ן, דאביי ורבא פליגי למאן דאמר אותיות נקנות במסירה, מאי ראיה איכא מברייתא דצריך להביא ראיה, דילמא סבירא ליה כמאן דאמר אין אותיות נקנות במסירה, דלכולי עלמא צריך

דף קעג ע"א
(א) גמ', תנא ברא סבר אין אותיות נקנות במסירה. דהיינו, דלמאן דאמר אין אותיות נקנות במסירה, אף דיכול לקנות על ידי קנינים המועילים, אין תפיסתו ראיה, וצריך להביא ראיה היאך זכה בהאי שטרא. והטעם, כתב הר"ן בכתובות (דף מג. מדפי הרי"ף) בשם הרמב"ן, דכיון שאין יכול לקנות על ידי תפיסתו, ועוד דאינו מוחזק כלל אלא בנייר, אם טען כך וכך נמסר לי, עליו להביא ראיה, דאין שעבוד השטר יוצא מחזקתו של מלוה הכתוב בשמו. ודווקא למאן דאמר אותיות נקנות במסירה סבר רבא, כיון דיכול לקנות על ידי תפיסתו, דהא בכל מסירה הוא קונה, עשאוהו כשאר מטלטלין. ועיין מה שכתבנו לקמן אות ד.
(ב) גמ', שם. עיין באות הקודמת. והרא"ש (סימן לו) כתב, דאפילו לדעת הרי"ף לעיל (לט. מדפי הרי"ף), דסבירא ליה דשטר נקנה אגב קרקע, מכל מקום אינו נאמן לומר קניתי אגב קרקע ואין לי שטר, דכיון שדרך לכתוב שטר על אותיות, איכא ריעותא והוכחה שלא הקנהו לו, כיון שאין שטר בידו.

ג' רשב"ם ד"ה ואיב"א, בלא שטר מכירה אחר כדפסקינן לעיל בפ' המוכר את הספינה. והתוס' לעיל (עו.) ד"ה אמר כתבו, דגרסינן התם דאין אותיות נקנות במסירה, וליכא ראיה מסוגיא דידן דרבא סבר דאותיות נקנות במסירה, דלא קאמר אלא דהני תנאי הכי סברי, אבל איהו סבר דאין אותיות נקנות במסירה, וכדמוכח בסנהדרין (לא). [ועיין מה שכתבנו לקמן אות ו].
וכן פסק הרי"ף (דף פ. מדפי הרי"ף). וכתב, דאף דאמרינן הכא דלכולי עלמא אותיות נקנות במסירה, לא סמכינן אהא, אלא סבירא לן כאמימר ורב אשי דהוו בתראי דפסקו הלכה לעיל (עו.) דאין אותיות נקנות במסירה.

ד' בא"ד, שם. כתב הבעל המאור (שם), דהיכא דשמייה כשמייה, לכולי עלמא אותיות נקנות במסירה, לפי שגוף השטר עומד במקום הכתיבה, ודוקא היכא דרוצה לקנות שטר שלא כתוב בשמו צריך שטר. ובמלחמות ה' (שם) הוכיח דשטר הכתוב בשמו, לא שאני משטר שלא כתוב בשמו, ולהלכה אין ניקנין במסירה.

ה' גמ', דאיתמר אותיות נקנות במסירה, אביי אמר צריך להביא ראיה. הקשה הריטב"א, מאי שנא הכא דלאביי צריך להביא ראיה, ממטלטלי אחריני דקיימא לן דלכולי עלמא אין צריך להביא ראיה, כיון שמוחזק בהם. ותירץ, דשאני מטלטלין שגופן ממון ובמה שהוא תפוס בא לזכות, מה שאין

יד) מתני' נמצא לאחד שם שנים הגדול פרוע. הקשה הרש"ש, אמאי לא נימא דהקטן פרוע, דהרי איכא ספק ספיקא, ספק שהפרוע אינו שלו, ואם תימצי לומר שלו, שמא הוא הקטן. ואפילו למאן דאמר דספק ספיקא הוה כרובא ולא אזלינן בממון אחר הרוב, מכל מקום קשה לרב דסבירא ליה לעיל (צב.), דאזלינן בממון אחר הרוב. [אמנם אי הך סיפא לא הוית דומיא דרישא, ומיירי בגוונא דליכא עוד שטרות, אתי שפיר]

דף קעג ע"ב

טו) מתני', הערב לאשה בכתובתה והיה בעלה מגרשה ידירנה הנאה. כתב הנמוקי יוסף (דף פ: מדפי הרי"ף), דהיינו דווקא בבאה לגבות מן הערב, דעביד מצוה. אבל אם באה לגבות מן הלקוחות, לא ידירנה הנאה, דאינהו אפסידו אנפשיהו, דהא ידעי דכל חד וחד דאיכא עליה כתובת אשה.

טז) גמ', מאי לא יפרע מן הערב לא יתבע מן הערב תחילה. כתב בחידושי הרשב"א, דמסתברא, דאפילו היכא דליכא ללוה אלא נכסים משועבדים, דנפרעים תחילה מן הלקוחות. דכיון דקיימא לן שעבודא דאורייתא, ומן הדין אפשר לגבות ממשועבדים אפילו במקום בני חרי, אלא שתיקנו שיכול לומר הלוקח הנחתי לך מקום לגבות הימנו, במקום ערב גובים תחילה מהם, דלא שעבד עצמו אלא כל שאין נכסים ידועים ללוה, והרי יש לו אלא ששיעבדם, ולא על דעת כן שעבד עצמו.

יז) גמ', הא קבלנות היא דכתיב תנה אותו על ידי. הקשה בחידושי הריטב"א, מה שייך הכא לשון קבלנות, הרי יהודה היה הלוה עצמו. ותיריך בשם רבו, דתלמודא לא דק, ומאי דאמרינן הכא אינו אלא אסמכתא. וכן מוכרח מהא דלא הקשתה הגמ' הכא "מאי ואומר" כבשאר דוכתא. ובתומים (סימן קכט סק"א) כתב, דיהודה היה ערב עבור אדוני הארץ. ועוד עיין מה שכתב המסורת הש"ס באות ג.

יח) גמ', לרבי יהודה דאמר אסמכתא לא קניא ערב לא משתעבד. הקשה בחידושי הרמב"ן (לעיל קסח.), דלכאורה מוכרח מהכא דלא כמו שהוכיח שם מנדרים (כו.), דהתולה בדעת אחרים אין בו אסמכתא. ותיריך, דשאני הכא דתולה בדעת עצמו הוא, שהערב בוטח שיפרענו הלוה ולא יהיה לוה רשע ולא ישלם, וגם לא יזיקנו לפרוע מה שלא נהנה ויגמלנו רעה תחת טובה. והוסיף, דלהכי מסקינן הכא דלא הוה אסמכתא, משום דבהיא הנאה דקא מהמניה, משעבד נפשיה, אף דבסתם אסמכתא לא מהניה קנין, והוא גופא משום דהכא לא הוה אסמכתא גמורה, שהרי תולה בדעת אחרים הוא, ומאי דהוה אסמכתא, היינו משום דסבר שיפרענו. ועיין באות הבאה.

יט) גמ', בההיא הנאה דקא מהימן ליה גמר ומשעבד נפשיה. ביאר בחידושי הריטב"א, דמשעבד נפשיה על ידי הנאה זו כאילו קיבל המעות ממש לטובתו, והוא גופא מה שחידש רב אשי, דגם מעיקרא דילפינן מקראי דערב משתעבד בדברים, היינו מהאי טעמא, דאי לא במה נשתעבד. נחולק על הרמב"ן דהבאנו באות הקודמת, דכל מאי דמהני ההיא הנאה, אינו אלא להחשיב כאסמכתא שסומך על אחרים, דבכהאי גוונא קיימא לן דקונה. והקשה במחנה אפרים (הלכות רבית סימן יא), דדברי הריטב"א כאן דגדר דין ערב הוא דחשיב כאילו קיבל המעות בעצמו, סותר להא דכתב בקדושין (ו.),

להביא ראיה. וכתב, דצריך לומר דעדיפא מיניה משני. ולדברי הר"י מיוגש (שהובא לעיל אות ה) דאף למאן דאמר אין אותיות נקנות במסירה סבירא ליה לרבא דאין צריך להביא ראיה, אתי שפיר.

ח) גמ', תנא דידן סבר כותבים שטר ללוה אע"פ שאין מלוה עמו. ומבואר, דטעמא דמתניתין דסבירא ליה אין מוציאים שטר חוב זה על זה. ומהכא תמה הדרכי משה (סימן מט אות ג) על דברי הרשב"ם במתניתין לעיל (קעב.) ד"ה אינן יכולים, דכתב דטעם הדבר, משום דיכול הלה לטעון שטר זה שבידך אני החזרתיו לך, ודלא כגמ' דידן. והאריכו נושאי הכלים בשולחן ערוך (שם) ליישב התמיה.

ט) גמ', שם. וכתבו הרשב"א והריטב"א, דלהא דאיתא בבבא מציעא (יג.), דמה שסבר תנא דמתניתין דלעיל (קסז:) דכותבים שטר ללוה אף על פי שאין מלוה עמו איירי בשטרי דאקנייתא, שמעינן, דבשטרי דלאו אקנייתא לכולי עלמא מוציאים שטר זה על זה.

י) רשב"ם ד"ה זימנין, בתוה"ד, והוא אינו יודע מה ששנינו שאין יכול להוציא על חבירו ששמו כשמו. הקשה הב"ח (ח"מ סימן מט סק"א), דמה שכתב רשב"ם שעושה כך כי אינו יודע שאין יכול להוציא, אין לו הבנה, דאדרבא עביד הכי כדי לרמות חבירו, כי יכול להוציא שטר עליו. ותיריך הש"ך (שם סק"י), דכוונת הרשב"ם, שהלוה עושה כן וחושב שיוכל לרמות, כי אינו יודע שאי אפשר להוציא שטר על חבירו ששמו כשמו. ובתומים (סימן מט סוף סק"ו) כתב, דיותר נראה דהמדפיס טעה, ובמקום להעתיק מ"ה דהוא ראשי תיבות ד"משום הכי", כתבו מה, ומזה נגרר טעות אחר, שהוסיפו מילת "ששנינו", אבל כוונת הרשב"ם דרוצה לרמות בו חבירו, וחבירו אינו יודע מכתבת השטר, ולכן תיקנו שאינו יכול להוציא שטר על חבירו ששמו כשמו.

יא) רשב"ם ד"ה אביי אמר, בתוה"ד, ומיהו אי טעין לוה ואומר לשניכם פרעתי והשובר נכתב סתם על שניכם טענה מעלייתא היא. והרשב"א כתב, דכן מסתבר, דאי מהני הרשאה בכל גוונא, לא היו שותקים בגמ' מלומר כן, וכן דרך התלמוד לומר כן בכל מקום שההרשאה מועלת. אבל הריטב"א כתב, דנראה שאינה טענה, דאין דרך שיכתבו שובר אחד על שני שטרות שאינם מאחד. והא דלא הוצרך לאשמועינן דמהני הרשאה, משום דמילתא דפשיטא היא, כשם שלא פירש בברייתא דקתני אין אחד מהם יכול להוציא על אחרים שטר חוב, ואפילו שבהרשאה פשיטא שמוציאין, וכדכתב רשב"ם לעיל ד"ה ותנא ברא.

יב) מתני', ואיני יודע אי זהו, שטרות כולם פרועים. כתב הנמוקי יוסף (פ: מדפי הרי"ף), דמסתברא, דלאו דווקא אמר בפירוש איני יודע, אלא כל שלא בירר להם איזהו כן הדין. עוד כתב, דאם יוצא תחת אחד מהלווין שובר, אמרינן דשטרו הוא הפרוע והשאר חייבין.

יג) רשב"ם ד"ה שטרות, חוץ מאותן שיאמרו עדיין לא פרענו. נולכאורה משמע, דאם הודה שלא פרע יגבו אף מלקוחות, דהווי ככל שטר, דאי לאו הכי מאי אתא הרשב"ם לאשמועינן, דפשוט דיכול אדם להתחייב לשני. וקשה, איך על ידי הודאתו יכול לחייב אחרים, הרי קיימא לן דבמקום שחב לאחרים אין הודאת בעל דין הודאה.]

הדרך היומיומית

מסכת בבא בתרא דף קעג דף קעד

כז שבט - כז שבט התש"ע

היכא דביקש הלואה מן המלוה שילוונו, ונכנס הערב עמו בדברים בלשון ערבות או קבלנות. אבל אם לא דיבר הלואה עם המלוה כלום, אלא ראובן אמר לשמעון, הִלָּה מעות ללוי ואני פורע, אפילו הִלָּה שמעון ללוי מיד ליד, אין לו לשמעון על לוי כלום אלא על ראובן.

ו) גמ', סלקיה רב חנין בריה דרב ייבא. כתב הנמוקי יוסף (דף פא. מדפי הרי"ף), פירוש דסלקיה לדיין, דסבר דכיון שטעה בכך יטעה בדינים אחרים, ונראה שהדין נמי חוזר. ותמה בהגהות יעב"ץ, היכן מצינו שמסלקים את הדיין כשטעה, ובפרט בעובדא דידן דאמר רבא "מאן חכים למיעבד כי האי מילתא", ועוד, דלא טעה אלא פעם אחת.

ז) גמ', קסבר נכסיה דבר איניש אינון מערבין יתיה וכו' וקו"ל לא יתבע מן הערב תחילה. הקשה בחידושי הרשב"א בקדושין (נ:), אם כן, אמאי איצריכו לתקן דאין גובים מנכסים משועבדים במקום שיש בני חורין, תיפוק ליה דאין גובים מן הערב תחילה. ותירץ, דנכסים עיקר אסמכתא עלייהו, וכיון דליכא בינונית גבי לוח, לולי תקנת חכמים, מצי למימר לקונה, שעבודי גבך.

ח) גמ', שם. צריך ביאור למאי דביאר הרשב"א לעיל (קעג:). ד"ה לא יתבע, דטעמא דלא יתבע מן הערב תחילה משום דלא נעשה ערב אלא על מנת שימות הלואה, או ימאן לבוא לדין וכדומה, מאי שייך האי סברא לגבי נכסי דאינשיה, ומדוע לא נאמר שהם ערבין לאדם בכל גוונא. (א.ל.).

ט) תוס' ד"ה מקמי דלודעינהו ליתמי, בתוה"ד, מיהו אם לא היו רוצים לפרוע נפרע מן הערב. וכתב המהרש"א, דכל דבריהם לשיטתייהו בתוס' לקמן בד"ה ואם כתב, דבמלוה בשטר נמי אינו יכול לגבות מיתומים עד דגדלי. אבל לפירוש הרשב"א ד"ה רב הונא, דהיכי דמצי לגבות מיתומים קטנים במלוה בשטר, אינו נפרע מן הערב, הא איכא נכסים ללואה, דהיינו לגבות מיתומים, דהא פרע מלוה בשטר שהיה על היתומים.

י) בא"ד, שם. והרא"ש (סימן מ) כתב, דבגוונא דהשאיר יתומים קטנים, לא יפרע מן הערב, דכיון דנכסי דבר איניש ערבין ליה, ואין היתומים צריכים לפרוע, אף הערב פטור. אבל גבי קבלן, כיון דגובה ממנו אפילו אם יש נכסים ללואה, יפרע. ובחידושי הרמב"ן כתב, דאף מערב קבלן לא יפרע אם הניח יתומים קטנים.

יא) גמ', אמר רב פפא פריעת בעל חוב מצוה ויתמי לאו בני מצוה נינהו. כתב הריטב"א, דסבירא ליה לרב פפא דשעבודא לאו דאורייתא, ולכך ליכא חיוב על יתומים קטנים, דאינו אלא מצוה דרמי על הלואה או יורשיו, וכיון דפרע הערב בלי להודיעם, ודאי לאו על דעת שיטול מהם כשיגדלו, אלא שרצה לקדום ולזכות במצוה זו. [והיינו דלא כדברי הרשב"א ד"ה פריעת בע"ח, דכתב דכי גדלי יוכל הערב לתבוע היתומים]. והקשה הקובץ שעורים (אות תרמט), מאי שנא יתומים מלקוחות, דכמו דמגבינן מלקוחות מדרבנן אפילו אין להם מצוה, נפרע מיתומים. ותירץ, דכיון דשעבודא לאו דאורייתא, לא תיקנו בקטנים, ואוקמו אדאורייתא. אבל הרא"ש לקמן (סימן מט), הוכיח, דרב פפא סבירא ליה שעבודא דאורייתא. ובתוס' הרא"ש בכתובות (פו). ביאר, דאף דסבירא ליה שיעבודא דאורייתא, מכל מקום קאמר דיתמי דלאו בני מצוה פטורים, דכיון דכל השיעבוד הוא מדין ערבות וכמבואר לעיל, קטנים דלאו בני מצוה לאו בני ערבות.

דאשה המתקדשת מדין ערב מתקדשת בהנאה, ולא כתב דהיינו משום דחשיב כאילו קיבלה הכסף מהמלוה. ועיין מה שתיירץ בחידושי רבי שמואל (קדושין סימן ט אות ח).

ב) גמ', במה דברים אמורים שאין נכסים ללואה, אבל יש נכסים ללואה לא יפרע מן הערב. ופירשו רשב"א ד"ה לא שנו ותוס' ד"ה חסורי מיחסרא דקאי על היכא דאמר על מנת, דמכל מקום לא יתבע ערב תחילה היכא דיש נכסים ללואה. אבל הרי"י מייגש כתב, דקאי על ערב סתם, דאם יש נכסים ללואה אין יכול לתבוע את הערב כלל, אף דאינו רוצה לשלם לו, אבל אם התנה על מנת שאפרע ממי שארצה תחילה, אף שיש ללואה נכסים ידועים, יכול לתבוע הערב תחילה, וכן דעת הרמב"ם (פכ"ה ממלוה ה"ד).

כא) תוס' ד"ה חסורא, בסוה"ד, ואם היה כתוב בשטר שנעשה פלוני בן פלוני קבלן אומר ר"י דהוי קבלן. וכן כתב הרא"ש (סימן מב). אולם הש"ך (סימן קכט סקט"ז) הביא דעת בעל התרומות והעיטור דאף בכהאי גוונא לא נעשה אלא ערב.

דף קעד ע"א

א) רשב"א ד"ה ורב חסדא, ואפילו תן לו ואני ערב. חזינן דדעתו, דלרב חסדא, דווקא אם אמר בלשון ערבות והלואה מוציא מכלל קבלנות, וכדכתב רשב"א בד"ה הבא. אבל הריטב"א פליג, וכתב, דרב חסדא מודה דאם אמר תן לו ואני ערב, הווי ערב, דרב חסדא אתי לפלוני ארב הונא ולא אר' יצחק.

ב) גמ', רבא אמר כולן לשון ערבות חוץ מתן לו ואני אתן לך. כתב הרשב"א ד"ה בר מתן לו, דכל שכן אם אמר תן לו ואני קבלן, ודלא כתוס' לעיל (קעג:). ד"ה חסורי מחסרא, דלרבא לא הווי קבלן אפילו אם אמר בפירוש "תן לו ואני קבלן". והקשה בעליות דרבינו יונה, מדוע אינו לשון קבלנות, הא מלישנא דגמ' דקרי ליה קבלן, מוכח שנעשה קבלן בלשון קבלנות. ועוד, דאף לדברי הרשב"א קשיא, אמאי לא אמר רבא להדיא, דאף היכא דאמר תן לו ואני קבלן נעשה קבלן, כמו שאמר רב חסדא דהיכא דאמר תן לו ואני ערב נעשה ערב. ולכך כתב, דיש לגרוס בדברי רבא דבכולהו נעשה ערב חוץ מתן לו ואני קבלן, ואדרבא אף היכא דאמר תן לו ואתן לך, לדברי רבא לא נעשה אלא ערב.

ג) רשב"א ד"ה בר מתן לו, וכל שכן תן לו ואני קבלן. עיין מה שכתבנו באות הקודמת. ובחידושי הריטב"א כתב, דיש להסתפק מה הדין כשאמר הלואה ואני קבלן, האם נאמר דכיון דהזכיר לשון הלואה, נעשה קבלן גרוע, ויהיה כערב שאמר המלוה על מנת שאפרע ממי שארצה, דדינו, דאם יש נכסים ידועים ללואה לא נפרע מן הערב תחילה.

ד) גמ', לא מיפטר לוח מינייה דמלוה עד שישא ויתן ביד. כתבו התוס' לעיל (קעג:). ד"ה חסורי מחסרא, דאם אין לערב לשלם, גובה מן הלואה מדרבי נתן, וכן פסק הרא"ש (סימן מא). וכתב בשולחן ערוך (סימן קכט סעיף יט), דאם הקבלן מחל ללואה אין המלוה יכול לגבות ממנו. ותמה הש"ך (שם סקי"ט), הא קיימא לן דלא מהני מחילת המלוה היכא דלוח מאחר ונתחייב למי שהלואה ממנו מדרבי נתן. ועיין מה שיישב התומים (שם סקי"ז).

ה) גמ', שם. עוד כתב הרא"ש (סימן מא), דכל דיני ערבות וקבלנות אינן אלא

(דף פב. מדפי הרי"ף), דתרווייהו בעי להו, ולאפוקי ערבות דנדוניא שהביאה האשה מביתה, דהא חסריה, ולאפוקי המתחייב לחבירו ונכנס זה ערב, דלא עביד מצוה, דמשתעבד אף דלא חסריה. וכן כתבו **תוס' בגיטין** (נ.) ד"ה **מצוה**. והריטב"א **בגיטין** (מט:), נקט דעיקר הטעם משום דלאו מידיה חסריה, וערב על התחייבות אינו חייב. וההגהות **מיימוניות** (פי"ז מאישות אות ז) כתב, דעיקר הטעם משום דמצוה קעביד, ועל כן אף בנדוניא אינו חייב. וכן כתב **האור זרוע** (אות רנד).

(ט) **גמ', שם**. כתב **הנימוקי יוסף** (דף פב. מדפי הרי"ף), דבכולהו אם קנו מידן מישתעבדי. וכן דעת **הראב"ד** (פכ"ה ממלוה ה"ו). אבל **הרמב"ם** (שם) פליג, וביאר **המגיד משנה** (שם) טעמו, דהרי התחייבות הערב אסמכתא היא, אלא דמשום דאית ליה הנאה דקא מהימני ליה, גמר ומשעבד נפשיה, ומשום הכי בכתובה דלאו מידי חסריה בהימנותיה, לא גמר ומשעבד נפשיה והויא לה אסמכתא, ו**כדלעיל** (עמוד א). ומכל מקום כתב שם הרמב"ם דהא דאמרינן הכא דלבריה מישתעבד, היינו דווקא אם קנו מידו.

(כ) **תוס' ד"ה בר מערב**, **בסוה"ד**, ומילתא דרבי שמעון בן גמליאל איירי באבא לגבי בריה. הקשה **המהרש"א**, אמאי לא אוקי למתניתין כשינויא קמא דשמעתין, דרבי שמעון בן גמליאל מיירי בהוה ליה ואישתדוף. והקשה **הרש"ש**, דמתניתין איירא בערב, ובערב אף היכא דאית ליה לא מישתעבד, ואי כוונת המהרש"א להעמיד משנתנו בקבלן, לא יצטרך שיהיה לו נכסים בשעת נשואין, ולא היה צריך תוס' להעמיד משנתנו באבא דיתחייב לבריה.

(כא) **גמ', אמר רב הונא שכיב מרע שהקדיש כל נכסיו וכו', נאמן**. הקשה **בחיידושי הרמב"ן**, כיון דקיימא לן דיש שאלה בהקדש, למה לא יהיה נאמן במיגו דאי בעי מיתשיל עליה. ותירץ, דאיירי כשנדר על דעת רבים דלית ליה הפרה. ו**בחיידושי הרשב"א** תירץ, דאיירי במסרם ליד גובר דתו ליתיה בשאלה. וביאר **הש"ך** (סימן רנה סק"ו) דבריו, דהא דמהניא שאלה בהקדש אינו אלא כשהקדיש בפה, דאתי דיבור ומבטל דיבור, אבל אם עשה קנין, לא גרע כח הקדש מכח הדיוט, דכל דנעשה בקנין תו ליתיה בחזרה.

(כב) **תוס' ד"ה שכיב מרע, בתוה"ד**, ונראה לר"י דמיירי בשכיב מרע שהקדיש כשהיה ברי. וכן תירץ **בחיידושי הרמב"ן**. אבל **הר"י מיגש** תירץ, דמהא שמעינן דתיקו דלעיל חומרא דהדיוט, ואם עמד אינו חוזר להוציא מיד הקדש, ומשום הכי מספקינן הכא היכא דלא חוזר בו, אלא אמר מנה לפלוני בידי. וכן פסק **הרמב"ם** (פ"ז מערכין ה"ט). אבל **הראב"ד** (שם) פליג עליה. ו**בחיידושי הרשב"א** תירץ, דגבי הקדש כיון דקונה באמירה, מחיים נותן ומזכה, ואף שאם עמד חוזר כל שלא עמד אינו יכול לחזור בו, ואינו דומה לשאר מתנת שכיב מרע דקיימא לן דכיון דאם עמד חוזר, יכול לחזור אף כשעדיין לא עמד.

דף קעה ע"א

(א) **גמ', הכא נמי אדם עשוי שלא להשביע את עצמו**. הקשה **היד רמה**, כיון שהקדיש כל נכסיו, מאי שלא להשביע את עצמו איכא, הא הווי שכיב מרע והולך למות. ותירץ, שמתכוון שלא להשביע את עצמו בגוונא שיעמוד ויחזור מהקדשו, למאי דקיימא לן אם עמד חוזר. ו**לדבריו** לא איירינן

(יב) **גמ', ורב הונא בר"י אמר אימור צררי אתפסיה**. כתב **בחיידושי הרמב"ן**, דלרב הונא שעבודא דאורייתא, ודלא כרב פפא דסבירא ליה דאינו אלא מצוה. אבל **בעליות דרבינו יונה** כתב, דאפשר דמודה רב הונא דשעבודא לאו דאורייתא, ומכל מקום טובר דכיון שתיקנו רבנן לגבות מהיורשים, היינו גובים אף מקטנים דלאו בני מצוה נינהו, לולי דחיישינן לצררי.

(יג) **תוס' ד"ה ואם כתב, בתוה"ד**, ועוד קשיא כיון דמוקי מילתיה במלוה על פה וכו'. הקשה **המהרש"א**, מאי קושיא, נימא דמוקי מילתייהו בחייב מודה, דליכא למימר שהאב פרע, ולהכי איצטריך טעמא דיתמי לאו בני מיעבד מצוה נינהו. ותירץ **בספר הוראת שעה**, דמדאמרה הגמ' "איכא בינייהו שחייב מודה", מכלל דרב הונא מיירי אפילו באין חייב מודה.

דף קעד ע"ב

(יד) **גמ', איכא בינייהו כשחייב מודה אי נמי דשמתוהו**. כתב **הריטב"א**, דהוא הדין אם מת הלוה בגו זימניה, **כלעיל** (ה:), וכן פסק **הרמב"ם** (פכ"ו ממלוה ה"ו). אבל **בתוס' לעיל** (ה:), ד"ה **ואפילו**, האריכו להוכיח דאף היכא דמת הלוה בגו זימניה, אין גובים אלא מיתומים גדולים, ולא מקטנים.

(טו) **גמ', שלחו מתם שמתוהו ומת בשמתיה הלכתא כרב הונא בריה דרב יהושע**. כתב **הנימוקי יוסף** (דף פא: מדפי הרי"ף), דהוא הדין בשחייב מודה, אלא דלא שלחו מתם אלא מה שנשאל להם. ו**ביר רמה** (אות קלג) כתב, דשלחו כשמת בשמתיה וכל שכן כשחייב מודה, ואשמועינן קילתא וכל שכן חמירתא.

(טז) **גמ', אי לאו דאתפסיה צררי מעיקרא לא הוה מקבל ליה**. ביאר **הרשב"ם** ד"ה **מעיקרא**, דמתחילה כשנעשה ערב לעובד כוכבים, אתפס ליה הלוה צררי, דבלאו הכי לא הוה מקבל ליה. והקשה **ביר רמה** (אות קלה), אי הוה ליה להאי לוח צררי לאתפוסיה לערב, למה ליה למיון מגוי. ותירץ, דהני צררי לאו צררי דזוהיה נינהו, אלא כגון דהבא וכספא, דלא ניחא ליה ללוה לזבונינהו ולאפקינהו מנפשיה, אלא ניחא ליה למיון זוהיה עד דמתרמו ליה זוהיה ופרע.

(יז) **תוס' ד"ה אטו כל דמגרש, שמא יפרע בלא ב"ד ובלא הדרה**. ולפי זה ביאר **בחיידושי הרשב"א**, דאטו כל דמגרש בבי דינא מגרש, לישנא קלילא נקט. ורצונו לומר, אטו כל דמגרש בבי דינא מגרש, ובבי דינא גביא כתובתה מן הבעל או מן הערב, הרבה פורעים שלא בבית דין כשיודעים שהם חייבים. ו**בחיידושי הרשב"א** כתב, דשמעינן מהכא, דאי לא אדרי בשעת נתינת הגט, שוב אין מדיירין, ואפילו אם תיגבה כתובתה בבית דין, מכל מקום לא יוכלו להדירה. ודחה **השיטה מקובצת** בשם **הרא"ש**, דלעולם מצי הערב לחייב שידירנה הנאה כשתבא לתבוע כתובתה, דאי לאו הכי מה הועילו חכמים בתקנתם. והא דקאמר אביי, היינו, אטו כל מאן דמגרש מגרש בבי דינא, שידעו שחמיה נתערב בכתובתה, דיכול לילך בבית דין שלא ידעו, ותו לא יחייב אותו הערב דהוא חמיה שידירנה הנאה, דודאי בשעת גרושין יבקש שידירנה כדי שלא יגרשנה, אבל אחרי שכבר נתגרשה, ניחא ליה שתאכל כתובתה עם בנו, משתכניסנה לאיש אחר.

(יח) **גמ', מאי טעמא מצוה הוא דעבד ולא מיריה חסרה**. כתב **הנימוקי יוסף**

ליה למימר איפכא ולא איצטריך לזה.

(ח) גמ', ואמרו יתומים חזר ואמר לנו אבא פרעתי נאמנין. הקשה הרי"ף (דף פב: מדפי הרי"ף), דמשמע, דהיכא דלא אמרו חזר ואמר לנו פרעתי דנותנין, ואף דלא אמר תנו, ומאי שנא מדרב ושמואל דאמרי תרוייהו אמר תנו נותנין, לא אמר תנו אין נותנין. ותירץ, דהתם לא אמר בדרך הודאה, אבל הכא דאמר בתורת הודאה גובים אפילו מיתמי. וביאר הריטב"א, דכוונתו להקשות אמאי לא חיישינן שלא להשביע את בניו אמר כן, כדחיישינן לעיל כשלא אמר תנו, אבל אין כוונתו להקשות מדרב ושמואל, דסבירא להו דמלוה על פה לא גובים ממשעבדי, דהא מסקינן לקמן (קעו.) דלית הלכתא כוותייהו.

(ט) תוס' ד"ה חזר, בתוה"ד, היינו דטפי מסתבר לומר שם אין נאמנים מתנו מנה לפלוני. וכן דעת הרשב"א והריטב"א בסוגיין. מיהו הרמב"ם (פ"י מזכיייה ומתנה ה"י) כתב, דקיימא לן כאיפכא מסתברא, ואם אמר האב מנה לפלוני בידי, אין נאמנים היתומים לומר פרענו. ועיין בדברי המגיד משנה (שם).

(י) תוס' ד"ה המלוה, בסוה"ד, ואומר רבי כגון שמחל שעבודו. הקשה בחידושי הר"ן בשבועות (מז.), מהא דדרשינן התם "שבועת ה' יהיה בין שניהם ולא בין היורשים", דתוס', היכי איירי, אי מחל לו על השעבוד או שאין לו קרקע, לא צריכי קרא, דהרי מטלטלי דיתמי לא משתעבדי לבעל חוב, ואי שיעבד לו נכסיו, לא צריכי קרא לפוטרו משבועה, דבין כך אין נישבעין על כפירת שיעבוד קרקעות. ותירץ, דצריכי קרא להיכי דשיעבד לו מטלטלי אגב קרקע. וכתב הקצות החושן (סימן לט סק"א), דלפי מאי דסבירא להו לתוס' בבבא קמא (יב.), ד"ה אנא, והרא"ש (שם), דקנין אגב אינו אלא מדרבנן, הדרא קושיא לדוכתא. ולכך תירץ, לפי דברי הרשב"א בבבא קמא (יד:.) דמן התורה מטלטלי דיתמי מישתעבדי.

דף קעה ע"ב

(יא) מתני', הוציא עליו כתב ידו שהוא חייב לו. כתבו הרי"ף (דף פג. פג.) מדפי הרי"ף (הרא"ש (סימן מט), דהיכא דמוציא עליו כתב ידו יכול הלואה לטעון פרעתי, ולא דמיא למוציא שטר על חבירו דאינו נאמן. והבעל המאור (שם) השיג, למה לא יוכל לטעון נמי הכא שטרך בידי מאי בעי. וכתב הנימוקי יוסף (דף פב: מדפי הרי"ף), דדעת הרי"ף והרא"ש דכיון דלא מצי המלוה לגבות על ידו ממשעבדי, לא חייש לאנחוי בידו. והרשב"ם לקמן (קעו.) בד"ה שאני התם כתב כדברי הבעל המאור, וכן כתב ברשב"ם לעיל (מ.) ד"ה הודאה.

(יב) מתני', ואמר לו הנח לו ואני אתן לך. כתב הסמ"ע (סימן קכט סק"ב), דהיינו דווקא בגוונא, שאמר "אי לא אפרע לך אני אתננו", אבל אם פטרו לגמרי על פיו חייב, וכדפסק הרמ"א (שם).

(יג) גמ', אחד מלוה בשטר ואחד מלוה ע"פ גובה מנכסים משועבדים. וכתב הרא"ש בשבועות (פ"ה סימן ג), דאינו יכול לגבות במלוה על פה מנכסים משועבדים, אלא אם הלקוחות מודו דלא פרע הלואה, אבל הודאת לזה לא מהניא משום "דחב לאחרני". ועיין מה שכתבנו לקמן (אות יט).

(יד) גמ', מאי טעמא שעבודא דאורייתא. פירש רשב"ם ד"ה שעבודא, דילפינן

כשהקדיש כשהיה בריא, ודלא כתוס' ד"ה שכיב מרע, עיין באות הקודמת.]. והרשב"א בשם הראב"ד תירץ, דלא איירי שאמר הריני מקדיש בל נכסי, אלא אמר שמקדיש כל הנכסים הידועים לו. והמאירי תירץ, דכוונתו שלא להשביע את עצמו למפרע, דלא יאמרו כמה כסף היה לו, ועכשיו הקדיש הכל. ועיין ברש"ש.

(ב) גמ', כי קאמר רב הונא התם דנקיט שטרא. כתב בחידושי הריטב"א, דאין לומר דמעיקרא היה אפשר לאוקמי דברי רב הונא בדליכא שטרי, דאם כל דבריו במלוה על פה לא יגבה המלוה מן ההקדש, דמה לי משעבדי להדיוט, מה לי משעבדי לגבוה. ולא אתי אלא למימר, דההיא דווקא דנקיט שטרא, אבל ההיא דרב ושמואל, אף בדלא נקיט שטרא.

(ג) רשב"ם ד"ה מכלל דרב ושמואל, בתוה"ד, ואי משום טעמא דמצוה לקיים דברי המת לא היה ליתן משום דברי אביהם אלא לאחר מיתה. הקשו התורת חיים והרש"ש, דמשמע מדברי רשב"ם ד"נותנים" דאמרי רב ושמואל היינו לאלתר, ואם כן קשה, מאי פריך מהא דאמרי דמלוה על פה אינו גובה מן היורשים. ותירץ הקובץ שעורים (אות תרסד), דכוונת הרשב"ם דאיירי בכל גוונא, בין מחיים בין לאחר מיתה, ואם כן ליכא למימר דטעמא משום דמצוה לקיים דברי המת, דהא מיירי אף מחיים. והא דפריך בגמ' ממלוה על פה, משום דאיירי נמי לאחר מיתה. [ולכאורה צריך ביאור, דמכל מקום אפשר לפרש דהא דחייבים מחיים משום דהנכסים עדיין לאביהם, ופורעים בשביל אביהם, ולאחר מיתה יפרעו משום דמצוה לקיים דברי המת]. ועיין עוד בשו"ת שואל ומשיב (ח"ג סימן קפג).

(ד) בא"ד, שם. והריטב"א תירץ קושיית הרשב"ם, לפי דברי ר"ת בתוס' לעיל (קמט.) ד"ה דקא מוגמרי, דלא אמרינן מצוה לקיים דברי המת אלא כשהפקיד הממון ביד שליש וצוה לו, או באומר ליורשיו ממש וקיבלו עליהם.

(ה) תוס' ד"ה ורב ושמואל, וא"ת הא דברי שכיב מרע ככתובים וכמסורים. בקצות החושן (סימן רנ סק"י) תירץ, על פי דברי הרמ"א (שם), דשכיב מרע שאמר תנו מהיום לא אמרינן דדבריו ככתובים, דכיון דאין מתנת שכיב מרע חלה מחיים, על כרחך לא נתכוון להקנות במתנת שכיב מרע, ואם כן כשאמר מנה לפלוני בידי ומודה שחייב לו, הווי כנותן מעכשיו, וליכא תקנת שכיב מרע.

(ו) גמ', אמר תנו קיימיה לשטריה. הקשה בשער המשפט (סימן פא סק"א), מה מוכיח במה שאמר "תנו" שההלואה היתה בשטר, ניחוש דאף דבודאי הלואה ממנו וכמו שאמר, מכל מקום השטר מזוייף, והוה מלוה על פה, דלרב ושמואל לא גבי ממישעבדי. ותירץ, דצריך לומר דמיירי באומר "מנה לפלוני בידי בשטר, ותנו לו".

(ז) תוס' ד"ה אלא, לא בעי למימר אלא איפכא איתמר וכו'. הקשה הש"ך (סימן רנה סק"י), למאי דכתבו תוס' לקמן ד"ה חזר ואמר, דקושטא דמילתא הוא דנאמנים לומר פרענו, אף היכא דאמר מנה לפלוני בידי, לא מצי למימר איפכא איתמר, דהא לפי האמת בהא נמי נאמנים. ולכך כתב, דנראה למחוק כל דברי תוס' אלו, והועתק בטעות מדברי מהרי"ח בהגהות אשר"י, ומה שכתבו תוס' בד"ה הבא הוא העיקר. ובביאור הגר"א (שם סק"ז), תירץ, דכל מה שכתבו תוס' לקמן הוה למאי דמשני הגמ', אבל הכא תוס' כתבי דהוה

(פרק א סימן טז) לדברי התוס' שם (ח.) ד"ה כולן, דכתבו דכל מלוה הכתובה בתורה ככתובה בשטר דמי, מאי ראיא מהא דגובים חיוב נזיקין מיורשים, דאף חוב גבינן מניהו, דשאני התם דכתובה בשטר דמי ולכולי עלמא גבינן מיתמי. ותירץ הש"ך (סימן לט סק"ב), דכל דברי התוס' התם אינם אלא לדברי רב פפא דבסמוך, דסבירא ליה דאף מלוה על פה גובים מהיורשים, אבל לדברי רב ושמואל דהכא דסבירא להו שעבודא לאו דאורייתא, אפילו מלוה הכתובה בתורה לית ליה שעבוד דאורייתא, ולא הויא כמלוה בשטר לגבות מלקוחות ומיתומים.

(כב) גמ', שעשאו טריפה. כתב בחידושי הריטב"א, דמהכא שמעינן, דהיכא שהנתבע חולה ואינו יכול לבוא לבית דין, כופין אותו למנות אחר לדון בשבילו כדי שלא יפסיד השני זכותו, דהא הכא שעשאו טריפה עד שנקרא הרוג, ואמרינן דעמד בדין, ועל כרחך דעל ידי אחר. ובחידושי הריטב"א בשבועות (ל.) האריך בדין זה.

(כג) גמ', התם דיתבי דיני אפומא דבירא וחיוביהו. וביארו בתוס' ד"ה דיתבי, דקא משמע לן דלא אמרינן דגברא קטילא דיני. [ועין מה שכתבנו באות הקודמת בשם הריטב"א]

דף קעו ע"א

(א) גמ', מלוה על פה גובה מן היורשים וכו'. כתב הנימוקי יוסף (דף פב: מדפי הרי"ף) בשם הרמב"ן, דכיון דלהלכה מלוה על פה אינו גובה אלא מבני חרי, ובשטר גובה ממשעבדי, אין למלוה על פה דין קדימה על מלוה בשטר, אפילו אם יהיה מוקדם למלוה בשטר. אמנם הביא, דדעת רב האי גאון אינו כן, אלא, כיון דקיימא לן שעבודא לאו דאורייתא, היכא דגובים מנכסיו דלוה או מיורשיו, מלוה על פה מוקדם קודם למלוה בשטר מאוחר.

(ב) תוס' ד"ה גובה מן היורשים, ובפרק קמא דקדושין אמרינן גובה מן היורשים שעבודא דאורייתא וכו'. ובחידושי הריטב"א כתב, דהתם קאמר דאפילו למאן דאמר שעבודא דאורייתא אינו גובה מלקוחות כיון דלית ליה קלא, והכא קאמר דאף על גב דשעבודא לאו דאורייתא גובה מן היורשים מדרבנן, ולאפוקי מדרב ושמואל.

(ג) בא"ד, דהא דפסיק רב פפא התם דשעבודא דאורייתא היינו לענין קרבן. והיינו שבמלוה שאינה כתובה בתורה קיימא לן להלכה ששעבודא לאו דאורייתא, וכן כתבו התוס' בקדושין (יג:): ד"ה אמר. אבל הרמב"ם (פי"א ממלוה ולוה ה"ד) והרי"ף (דף פב: מדפי הרי"ף), פסקו דשעבודא דאורייתא. ועיין בש"ך ובקצות החושן (סימן לט, א) שהאריכו לבאר מה היא דעת הרא"ש.

(ד) גמ', הוחזק כתב ידו בבית דין. כתב הש"ך (סימן מו סק"י), דהא דקיום שטרות דרבנן, אינו אלא בשטר שחתומים עליו עדים, דהוי כנחקרה עדותן בבית דין, אבל בכתב ידו בעינן קיום מדאורייתא. ועיין שם בקצות החושן (סק"ה).

(ה) גמ', אמר ליה אף על פי שהוחזק כתב ידו בבית דין. ביאר בעליות רבינו יונה, דאף דקיימא לן דכל מעשה בית דין גובים ממשעבדי, שאני הכא דלא הוחזק בבית דין לכופף הלוה, אלא להעיד על כתב ידו.

לה מדכתיב "יוציא אליך את העבט החוצה". ותוס' בד"ה דבר תורה, בסוה"ד, הקשה, דמהאי קרא אי אפשר למילף אלא דנכסי לזה מישתעבדי, אבל לא דמישתעבדי אף היכא דמכרם. ותירץ ביד רמה (אות קמד), דכיון דמחייב קרא ליתן לו משכון, שמע מיניה דאיכא שיעבוד נכסים, וכיון דאיכא שיעבוד נכסים כל היכא דאיתנהו מישתעבדי ליה לבעל חוב. ורבינו גרשום כתב, דנלמד מדכתיב "עבד לזה לאיש מלוה".

(טו) גמ', ורבה אמר שעבודא לאו דאורייתא. כתב בחידושי הרמב"ן, דמכל מקום כופין את הלוה לפרוע וכדאיתא בכתובות (פו.), והוא הדין דיורדין לנכסי הלוה מדין כפיה על המצות. והרשב"א כתב, דלרבה אין יורדים לנכסיו. ועיין מה שכתבנו לקמן אות יז.

(טז) גמ', והא אמר רבה גבו קרקע יש לו גבו מעות אין לו. ביאר הקובץ שעורים (אות שפו), דאף דלמאן דאמר שעבודא לאו דאורייתא קרקע נמי משתעבד מדרבנן. מכל מקום חשיבי ליה ראוי, דרבנן לא תיקנו שיהא משועבד לו כמו למאן דאמר שעבודא דאורייתא, אלא תיקנו דין הפקר בית דין בשעת הטירפא.

(יז) תוס' ד"ה דבר תורה, תימה היכי מוכרח מהכא דשעבודא דאורייתא וכו'. ותירץ הרשב"א, דמעולא שמעינן דנחתין לנכסי הלוה, ולמאן דאמר שעבודא לאו דאורייתא לא נחתין לנכסיו, ואין עליו אלא מצוה לפרוע. ומכאן דחה דברי הרמב"ן דכתב, דאף למאן דאמר שעבודא לאו דאורייתא נחתין לנכסיו. וברמב"ן תירץ, דמאן דאמר שעבודא לאו דאורייתא יליף לה מהא דאסור ליכנס לביתו, ומהא דעולא פירש דאסור ליכנס לביתו כדי להוציא פחות שבכלים, מוכרח דסבירא ליה שעבודא דאורייתא.

(יח) בא"ד, משמע קרקע זבורית מדלא הזכיר סובין. והיינו דמהא מוכרח דעולא איירי בגבייה ממשעבדי, דאי מיניה דידיה, אפילו סובין נמי. הקובץ שעורים (אות תרסט), הוכיח מדבריהם דסברי, דאף אם שעבודא דאורייתא, אין השעבוד אלא על הקרקעות ולא על הממטלטלים. ודלא כדעת הרשב"א בבבא קמא (יב:), דמדאורייתא אין חילוק בין מקרקעי למטלטלי. וכדעת התוס' איתא ברמב"ם (פי"א ממלוה ה"ז). [ועיין לעיל (עמוד א') מה שכתבנו בשם הקצות החושן בדעת תוס' וצריך עיון].

(יט) רשב"ם ד"ה בע"ח, ונפקא ליה בפ"ק דב"ק מוהאישי אשר אתה נושה בו. והקשו התוס' (שם) ד"ה להוציא, איך ילפינן מהתם, הרי קיימא לן דמטלטלי, כל מיליה מיטב הוא. ותירץ, דילפינן, דכמו בגוונא שמוציא כלים דרכו להוציא הגרוע, כשמוציא קרקע נמי דרכו להוציא זיבורית. ובחידושי הריטב"א בסוגיין כתב, דמשכון שהוא בכדי לכופו לפרוע, לאו כל מיליה מיטב, אלא משכון גרוע חשוב כזיבורית.

(כ) גמ', מלוה על פה גובה בין מן היורשים בין מן הלקוחות. תמה הרש"ש, הא במתניתין קתני דעל ידי עדים גובה מנכסים בני חורין דווקא. ותירץ, דיש לומר דאינהו מפרשי דטעמא דמתניתין משום דטענינן להו שפרעו, ואינהו מיירי בגוונא דאין חשש פרעון, כגון בגו זימניה. אי נמי, דאינהו קאמרי, מדין תורה דווקא. והביא, דתוס' רי"ד בקידושין (יג:), גריס "גובה מן היורשים ולא מן הלקוחות".

(כא) גמ', יורשי בעל הבור חייבים לשלם. הקשה הים של שלמה בבבא קמא

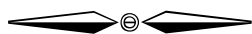
לפי מה שכתב היד רמה (לעיל קנד ד"ה א"ר רבי יהודה), שהוא משתעבד למלוה מחמת אותה הנאה שהאמין לו ועשאו ערב בפני הבית דין. אמנם הנימוקי יוסף (דף פג. מדפי הרי"ף) ביאר, דאירינגן בגוונא דערב שעשאוהו בית דין, כשרצו לגבות מהלוה ואמר להם הניחוהו ואני ערב לכם, דהואיל ונהנה ממה שהאמינהו בית דין גמר ומשעבד נפשי, אבל אם אמר בפני בית דין אני ערב, אינו חייב כלום עד שיקנו מיניה, דהא לאו מידיה חסריה, ולא אמרינגן דמשתעבד בההיא הנאה דמהימן ליה, וכן כתב הרמב"ם (פכ"ה ממלוה ה"ב). וכן ביאר התורת חיים, ועיין טור (ריש סימן קכט) ובגידולי תרומה (לה, א אות ז).

יא) רשב"ם ד"ה ערב דבית דין לא בעי קנין, דבההיא הנאה דמהימן ליה גמר ומשעבד ליה. אמנם הרי"ף (פג. מדפי הרי"ף) גרס "ואינגן כולוהו בעו קנין". וכתב הרשב"א, דכונת הרי"ף בהא דכתב "כולוהו" לכלול נמי ערב שלאחר מתן מעות, וערב של כתובה, אבל ערב שלאחר חיתום שטרות, כתב בשם הרמב"ן שאין צריך קנין כדי לגבות מבני חורין. וכתב הדרישה (קכט, ג), שהנפקא מינה בין שני גירסאות אלו, דין ערב שיוצא לאחר חיתום שטרות, שלגירסת הרי"ף צריך קנין, ולגירסת הרשב"ם אין צריך. וביאר הדרישה, דמאי דאמרינגן בגמ' שלא בשעת מתן מעות צריך קנין, היינו דוקא כשקיבל עליו ערבות בעל פה, אבל לאחר חיתום שטרות שהוא בשטר, אין צריך קנין. והוא הדין ברואה את חבריו חונק בשוק, דכיון שהוא בשוק מסתמא הווי על פה ולכך בעי קנין, אבל אם היה בשטר, אין צריך. גם המאירי הביא דפליגי בהא, והוסיף, דיש אומרים שאם עשה קנין, אף שהוא לאחר חיתום שטרות, גובה אפילו ממשועבדים. וכן הביא הטור (קכט, ג). ותוס' (בעמוד א') ד"ה והלכה כמותו כתבו בשם רבינו חננאל דמשמע לפרשו דבין בחנוק בין בלא חנוק, בין בשטר ובין בעל פה צריך קנין. ועיין באות יג.

יב) רשב"ם ד"ה הכי גרסינגן, בתוה"ד, כתב בתוך השטר לאחר חיתום שטרות גובה מנכסים משועבדים. כתב הרש"ש, דצריך לגרוס קודם חיתום שטרות. יג) בא"ד, שם. כתב הנימוקי יוסף (דף פג. מדפי הרי"ף) בדעת הרי"ף (הובא לעיל אות יא), דאחרי חיתום השטר, אפילו אם נעשה ערב בקנין לא יגבה מנכסים משועבדים. ואף דקיימא לן דסתם קנין לכתובה עומד, מכל מקום אינו עומד להיכתב בו אחריות, ואף דקיימא לן אחריות טעות סופר, הני מילי כשהתנה ולא כתב, אבל הכא לא. ודעת הרמ"ה (הובא בטור סימן קכט), דבכהאי גוונא גובין ממשעבדי. ותמה הבית יוסף על דברי הנמוקי יוסף, הא קיימא לן דאחריות טעות סופר אף בסתמא ולא רק כשהתנה. והב"ח (שם סק"ג) כתב, דלדעת הרמ"ה, הא דמבואר במתניתין דערב אחר חיתום שטרות לא גבי ממישעבדי, אף דערב אחר חיתום שטרות בעי קנין, היינו משום דכשיוצא לאחר חיתום שטרות גרע טפי, דכיון שלא חתם קודם החיתום מוכרח דלא בעי שיגבו ממשעבדי.

הדרן עלך פרק גט פשוט

וסליקא ליה מסכת בבא בתרא

ו) גמ', מתיב רמי בר חמא שלשה שטרות הן וכו'. ביאר הרשב"ם ד"ה וגובה, דרמי בר חמא סבר, דשטר הנמסר על ידי עדי מסירה הוה כשטר שהוחזק בבית דין, ומהני לשעבד נכסיו, והכי נמי יוכל לשעבד נכסיו אחרי שהוחזק כתב ידו בבית דין, וכן ביאר הרי"ף מייגש. ובעליות דרבינו יונה ביאר, דרמי בר חמא סבר, דטעמא דרבי יוחנן, דאין קול יוצא אלא על ידי חתימה, ולכך לא משתעבדי נכסי על ידי שיוצא כתב יד הלוה בבית דין. והקשה, דכמו שמצינו דאפילו היכא דליכא עדי חתימה, מכל מקום יכולים עדי מסירה להוציא קול, ומשתעבדי נכסי, הכי נמי בהא דיוצא כתב ידו בבית דין יוצא קול, ואמאי לא ישתעבדו נכסי באותו קול. ותירץ, דחלוק היכא דשיעבד נכסיו משעת ההלואה להיכא דצריכים שישתעבדו אחרי ההלואה.

ז) רשב"ם ד"ה שאני התם, כשנכתב השטר נכתב כדי למוסרו בפני עדים וכו'. והקשה הקובץ שעורים (אות תרעא), דבשטרי ממון לכולי עלמא כשר אפילו מצאו באשפה, או כשכתב הסופר כדי להתלמד, והרי לא נכתב כדי למוסרו בפני עדים, ומכל מקום אם נמסר בפני עדים גובים ממשעבדי. וכתב, דטפי היה לגמ' לחלק, דהיכא דהוחזק בבית דין לא הוצרכו הבית דין לקרותו, מה שאין כן עדי מסירה, צריכין לקרות את השטר.

ח) תוס' ד"ה משעת כתיבה, כדפירש הקונטרס ולא גרסינגן משעת כתובה. וכן כתבו התוס' בגיטין (ג): ד"ה וגובה, והביאו בשם רבינו חננאל, דגרס בסוגיין "משעת כתובה", ופירש דסוגיות חלוקות, ואליבא דסוגיין לא איירי רבי אלעזר אלא בכתובה הנגבית על ידי גט, אבל בשאר שטרות לא גבי בעידי מסירה אלא מבני חרי.

ט) בא"ד, דשאני שאילו שדומה שסותר הגט וכו'. ביאר בשיטה מקובצת בשם תוס' הרא"ש, דבגט סתר עיקר השטר לשאילת שלום, דהא עיקרו אתי לרחק ושאילת שלום אתי לקרב, ולכך אמרינגן דהעדים חתמו על דבריו האחרונים, דחזר בו מהראשון, אבל בשטר חוב חתמו לדעת המלוה, וניחא ליה יותר דיחתמו העדים על שעבוד הלוה, דממנו הוא תובע תחילה. אמנם ברבינו גרשום (הכא) מבואר, דשאילת שלום הכתובה בגט אינה שאילה בשלום האשה, ודלא כתוס' והרא"ש. והמרדכי (אות תרמב) תירץ, דאפלוני ערב דכתוב לאחר סוף הגט, ודאי לא קיימי עדים, אלא אעיקר שטרא, מה שאין כן שאילת שלום בגט הכתובה לפני שיטה אחרונה. ועוד תירץ, דמסתמא קא מסהדי סהדי אעיקר השטר שנכתב בשם הלוה יותר מן הערב, דאין סברא דקיימי אערב ולא הלוה, דהא לא יתבע ערב תחילה, אבל גבי גט איכא למימר דחתמו אשאילת שלום דאשה לאו לגרושין עומדת.

דף קעו ע"ב

י) גמ', ערב דבית דין. פירש הרשב"ם ד"ה ערב דבית דין, דבאותה הנאה שביית דין מאמינים לו, גמר בדעתו ומשעבד עצמו. והקשה בשיעורי רבי שמואל רוזובסקי (קידושין אות קד) כיצד חל שיעבוד הערב למלוה, הרי אינו נהנה מהמלוה אלא מבית דין, ובעי למיחל השיעבוד לבית דין ולא למלוה. ואין לומר שההשתעבדות חלה מהבית דין למלוה מדין עבד כנעני, דהיינו שהוא נהנה מהבית דין והתשלום לבית דין הוא מה שמשתעבד למלוה, שהרי ליכא בההיא הנאה שווה כסף, ואינו דומה לדין עבד כנעני. לכך יישב

מסכת סנהדרין

דף ב ע"א

(א) רש"י ד"ה גזילות, כופר בפקדון דמשלח בו יד גולן. הקשה **הערוך לנר**, אמאי לא נעשה גולן במה שכפר, אף דעדיין לא שלח בו יד, ומאי שנא מהא דאיתא **בבבא קמא** (קה:), דהכופר בפקדון פסול לעדות מטעם דנעשה גולן. ולכך כתב, דנראה דנפל טעות בהעתקת דברי רש"י, וצריך לומר **אנ** ששלח בו יד. וכן כתב **בחידושי הר"ן**, דגזילות כולל בין שלח יד ובין כופר בפקדון.

(ב) בא"ד, אבל לוח ולא שילם לא מיקרי גולן. הקשה **בשו"ת אבני נזר** (ח"מ סימן א), מהא דאמרין **בבבא מציעא** (קיא.), דכובש שכר שכיר עובר בלא תגזול אף דלא כפר במידי דבעין. ולכך כתב, דכוונת רש"י לומר דלא מתחייב על ידי כפירתו בהשבה, וכדאמרין **בבבא מציעא** (מח.). דלא מתחייב קרבן שבועה עד שמייחד לו כלי, ועל כרחך דקרא ד"והשיב" הנאמר גבי קרבן שבועה, איירי בכפר לו דבר בעין. ואין לתמוה, היכן מצינו דהעובר על לאו ד"לא תגזול" לא מחייב בהשבה, דהכי מצינו בגזול עבדים, וכמו שכתבו **התוס' בבבא מציעא** (סא.) ד"ה אלא.

(ג) מתני', מכות בשלשה. הקשה **המנחת חינוך** (מצווה עח, אות ג), הא מבואר **לקמן** (י.), דמלקות במקום מיתה עומדת, ומחייב טעמא כל הנוהג בדיני נפשות נוהג גבי דיני מלקות, לבד מהא דאפשר לדון דיני מלקות בג'. ואם כן אמאי לא נימא, דכי היכי דדרשינן בסמוך גבי דיני נפשות, דאי אפשר לחייב על ידי אחד המחייב יותר מהמזכין, משום דבעינן רובא דמינכר, הכ נמי נבעי לדון דיני מלקות. ואי סגי למלקות בג', לא ימצא שידונו על פי רוב המינכר, דהיינו ב' יותר מהמזכין, דהיכא דידונו על פי רוב, יחייבו ב' ויזכה אחד. ותירץ, דכיון דגזר הכתוב דמלקות בשלשה, על כרחך דשנים לגבי חד היו רובא דמינכר יותר משנים יתרים בדיני נפשות.

(ד) רש"י ד"ה מיאונין, בתוה"ד, ובשלשה בעינן, דכל דתקון רבנן כעין דאורייתא תקון. כתב **בתוס' הגרע"א** (אות ג), דבפשוטו, מיאון בקדושין דרבנן תיקנו כעין גט בקדושין דאורייתא, ואם כן מוכרח דגט בעי בית דין של ג', ותמה, דמצינו **בגיטין** (פו.), דלרבי אליעזר דעדי מסירה כרתי נותן לה בפני עדים, ומשמע דלא בעינן ליתן בפני ג'. וכן משמע שם (ה:), דבארץ ישראל דלא בעינן למימר בפני נכתב, לכולי עלמא לא בעינן ליתן גט בפני בית דין. ועמד בזה **בשו"ת נודע ביהודה** (אבן העזר תנינא, שאלה קה וקיד), עיין שם. **והרש"ש** כתב, דנראה לבאר בכוונת רש"י, דתיקנו מיאון כעין חליצה, שחליצה היא כעין מיאון, שהיבם ממאן ליבמה, כדכתיב "מאן יבמיו".

דף ב ע"ב

(ה) מתני', דיני נפשות בעשרים ושלשה. הרמב"ן בפירושו התורה (דברים פי"ז פ"ו), הביא, דכתב הרס"ג, דהא דבעינן כ"ג לעדות נפשות, אינו אלא לדון, אבל קבלת עדות סגי בג', ומקורו מדכתיב (שם) "על פי שנים עדים או שלשה עדים", והיינו, על פי הפשט, על פי שני עדים, או שלשה **מקבלי עדות**. אבל הרמב"ן נקט, דבדואי עדות דיני נפשות צריכא בית דין של עשרים ושלשה. **והאור שמח** (פי"ג מסנהדרין ה"ז) הוכיח, דדעת **רש"י לקמן** (יז:), ד"ה **שנים** כדעת הרס"ג, דכתב שם דסגי בג' מהסנהדרין שיבינו שפת העדים, ועל כרחך דסגי בג' לקבלת עדות. **ובמנחת חינוך** (מצווה תסד), הקשה, דלדברי הרמב"ן יצטרכו לקבל עדי עיר הנידחת בפני בית דין של ע"א, ומבואר בהדיא **לקמן** (נג.), דמעידים לפני בית דין של כ"ג. ואין לומר דחלוק בית דין של שלשה דאין דנין כלל דיני נפשות, לבית דין של עשרים ושלשה דדנין דיני נפשות במקום אחר. דכיון דגזירת הכתוב דבעיר הנידחת בעינן בית דין של שבעים ואחד, לדברי הרמב"ן בעינן לקבל עדותם נמי בבית דין של שבעים ואחד. ועיין **בכלי חמדה** (פרשת שופטים אות ד).

(ו) רש"י ד"ה ואין דנים לא את השבט, רובו של שבט שעבדו עבודה זרה. הקשה **המהרש"ל**, דבגמ' **לקמן** (טז.), משמע, דבין לפי המקשן ובין לפי המסקנא איירי בכל השבט. ותירץ **המהרש"א**, דהא דאמרין שם "אבל כולו", היינו רובו, דבכל מקום רובו ככולו. מיהו **הרמב"ם** (פ"ה מסנהדרין ה"א) כתב להדיא, אין דנים את השבט שהודח **בגל**.

(ז) רש"י ד"ה במלחמת הרשות, כל מלחמה קרי רשות לבר ממלחמת יהושע. הקשה **הערוך לנר**, אמאי לא חשיב בהדי מלחמת יהושע, נמי מלחמת עמלק, דאף היא מלחמת חובה. ועיין **ברע"ב** כאן, דכתב אף מלחמת עמלק. ותירץ, דאולי דעת רש"י, דלמלחמת עמלק לא היה הוה אמינא דיצטרכו הסכמת בית דין של שבעים ואחד, כיון דהציווי מפורש בפסוק "להלחם בכל עת", אבל מלחמת ארץ ישראל דלא היה בכל עת, וכדכתיב "מעט מעט אגרשנו", הוה אמינא דליבעי הסכמת בית דין אימתי יעשו מלחמה. נולכאורה דבריו צריך עיון **מלקמן** (כ:), כשהוא אומר וכו' הוה אומר להעמיד להם מלך תחילה, ואין כסא אלא מלך וכו'. הרי דדין מלחמה להכרתת עמלק בעיא מלך ואינה בכל עת].

(ח) מתני', ומניין להביא עוד שלשה. מבואר דאף בסנהדרי קטנה גמרינן הדין לחובה על ידי שניים המכריעים לחובה. והקשה **הרש"ש**, אמאי לא ילכו בכהאי גוונא לבית דין הגדול, וכדכתיב "כי יפלא וכו' וקמת ועלית אל המקום". וביותר הקשה להפוסקים דלא סמכינן ארובא היכא דאפשר לברורי. נולכאורה יש ליישב לפי דברי **תוס' בבבא קמא** (כו:), ד"ה **קמ"ל**, דאולינן בתר רוב הדיינים אף למאן דאמר אין הולכים בממון אחר הרוב, דמיעוט הדיינים חשיבי כמו שאינם. וביאר **קונטרס הספיקות** (כלל ו) בשם **מהר"ם חביב**, דהוא משום דמיעוט הדיינים חייב להודות לרוב. ולפי זה מיושב שפיר, דהיכא דאיכא רוב מחייבים, אולינן בתריה בתורת ודאי, ולא נקרא שמבררים הספק. (א.ל.).

הכא דטעמא דהתירו מטעם נעילת דלת, והתם מבואר דהא דהתירו מטעמא דשליחותיהו קעבדינן. נודלא כדברי תוס' לקמן (ג.) ד"ה שלא, דנכלל בהאי תקנה].

(ג) בא"ד, וי"ל דהתם ממעטינן מלפניהם משום דלפניהם קאי אל"ו דהכא וכו'. והקשה בחידושי הרשב"א בגיטין (שם), אם כן, אמאי בעינן "לפניהם". ותירץ, דלולי קרא ד"לפניהם" לא מצינן למילף דאף לדבר שבערוה בעינן מומחים, דלא מתמעט אל"א להא דכתיב בפרשה דמישתעי לענין משפטים, אבל השתא דכתיב "לפניהם" בקרא דמישתעי בכל המשפטים ואפילו בגיטין, שמע מינה דבכולהו בעינן מומחים.

(יד) בא"ד, ונראה לפרש דביטין לענין מילי דכפייה איירי. והוכיח הקצות החושן (סימן ג סק"א), מדברי תוס', שלכל דיני כפייה, וכגון הא דאמרינן בכתובות (פו.) מכין אותו עד שתצא נפשו, בעינן בית דין מומחים. והנתיבות המשפט (שם) דחה דבריו, מהא דמבואר בבבא קמא (כח.), דהאדון מצווה להפריש עבדו מאיסורא. ובמשו"ב נתיבות תמה הקצות החושן, דאיך יפרנס הנתיבות המשפט דברי תוס' דכתבו בהדיא דבעינן מומחים לכל מילי דכפייה. ולכך כתב, דעל כרחך צריכים לחלק בין הך דבבא קמא דהחיוב לאפרושי מאיסורא, כל אחד חייב, להכא, לענין כפייה לקיים המצווה, דבעינן דווקא בית דין מומחים. ובאמרי בינה (דיני דיינים סימן ט), כתב דיש לדחות ראיית הקצות החושן מתוס' דידן, דדווקא לענין גט דקיימא לן דלא מהני מסירה באונס, בעינן דווקא מומחים לכופו, ותהיה נתינתו נתינה דמצווה לקיים דברי חכמים, וכדמבואר בבבא בתרא (מא.), אבל בדבר שאין צריך רצון, יכול כל אחד לכופו חבירו לקיים מצווה. ועיין עוד בשערי יושר (שער ו פ"ה) מה שכתב בישוב דברי הנתיבות המשפט.

(טו) רש"י ד"ה שלשה מנלן, בהלואה וכו'. ותמה בקצות החושן (סימן ג סק"ב), מהיכי תיתי לחלק בין הלואה לשומרים, ואף בלא קרא אמאי לא מצי למילף דבעינן שלשה בהלואות מדיני שומרים. ועיין שם שביאר הסוגיא באופן אחר.

דף ג ע"א

(א) תוס' ד"ה שלא תינעול, גזילות וחבלות וכו' לא בעינן דרישה וחקירה כדי שתנעול דלת בפני גנבים. ובמאירי כתב, דטעמא דהאידין לא בעינן דרישה וחקירה בגזילות וחבלות הוא, דכיון דהפקיעו בכל מילי דשכיחי דין מומחים בבבל, הפקיעו נמי דינא דדרישה וחקירה.

(ב) בא"ד, וי"מ דוקא גזילות שעל ידי חבלות, וכו'. ביאר המהרש"א, דדווקא הנהו גזילות וחבלות דנקט בגמ', איכא לפרושי גזילות שעל ידי חבלות. מיהו גזילות וחבלות דקתני במתניתין דהכא, על כרחך גזילות וחבלות ממש כדקאמר לעיל (ב:) "גזילות דכתיב, חבלות דכתיב". והא דמבואר בבבא קמא דדינן גזילות בבבל, היינו מטעם שליחותיהו כמבואר כאן ברא"ש (סימן א). ואף לדברי היש מפרשים, בארץ ישראל דשכיחי מומחים בעינן דווקא מומחים, דהתם לא שייך נעילת דלת. אבל המהר"ם כתב, דליש מפרשים, למסקנא, גזילות וחבלות דמתניתין היינו גזילות שעל ידי חבלות, והא דאמרינן לעיל, היינו להוה אמינא דלא שייך נעילת דלת בגזילה, אבל

שלשה, משפט כתיב ביה. והקשו התוס' ביבמות (מו:) ד"ה משפט, כיון דבעינן ג' מומחים לקבל גר, היאך מקבלים גר בזמן הזה. ותירץ, דשליחותיהו קעבדינן, דכי היכי דחשו לנעילת דלת בפני לוויין, חשו לנעילת דלת בפני גרים. וברשב"א (שם) דחה דבריו, דדווקא בדיני ממונות מהני שליחותיהו, דהפקר בית דין הפקר, מה שאין כן לענין קבלת גרים, אין כח ביד חכמים לעשותו גר מאורייתא. ולכך תירץ, דנפקא לן מדכתיב "לדורותיכם", דבכל הדורות מקבלים גרים, ואפילו בזמן הזה דליכא מומחין, ובעל כרחך דהא דבעינן מומחין אינו מעכב הגירות. והקשה בחידושי הרי"ם, מדברי הרשב"א גופיה, דכתב בגיטין (פח.) כדברי התוס', דהא דמקבלים גרים בזמן הזה, תקנה היא כתקנת הודאות והלואות. ותירץ בחידושי הגרנ"ט (סימן קצה), דהא דבעינן מומחים הוא מתרי טעמא, א. דבעינן שיהיה גמיר וסביר, ב. שיהיה סמוך, דהיינו שיקבל רשות לדון, וכמו שכתב רש"י ד"ה מומחין, דהיינו סמוכים ונטלו רשות לדון. ולגבי הך דצריך להיות גמיר וסביר, לא מהני הא דעבדי שליחותיהו, דהווי כשאר פסולא, דצריך להיות הדיין ראוי לדון, ואפילו כשדון מכח דשליחותיהו קעבדי. ודווקא לענין הא דצריך לקבל רשות לדון, דאינו דין בהכשרו של דיין, מהניא הך דשליחותיהו קעבדי. ולפי זה יישב הסתירה בדברי הרשב"א, דלענין מאי דבעינן גמיר וסביר כתב הרשב"א דלא מהניא בגירות הא דשליחותיהו קעבדינן, דדווקא בדיני ממונות מצו לתקן דלא בעינן מומחים דגמיר וסביר, דהפקר בית דין הפקר, וממילא מציא נמי להכשיר על ידי "שליחותיהו" שלא בעינן רשות לדון, אבל בדיני גירות דלא מצי להכשיר דיין דלא גמיר וסביר, דלא נאמר בדינים אלו הפקר בית דין הפקר, הוצרך הרשב"א לומר דאיכא גזירת הכתוב בפני עצמה לגבי גירות לדורות לא בעינן גמיר וסביר, וממילא, מצו ליתן רשות לדון על ידי דינא דשליחותיהו, דהוא מדאורייתא.

(ז) בא"ד, וא"ת כי היכי דילפינן דרישה וחקירה ממשפט אחד נילף נמי לענין ג'. ובתוס' הרא"ש לקמן (ג.) תירץ, דדוקא לענין דינים הנוגעים לעצם הדין ילפינן מהיקשא דמשפט אחד, אבל לדינים הנוגעים לדיינים לא ילפינן מהתם.

(יא) גמ', ואי קסבר אין ערוך פרשיות כתוב כאן וכו'. דהיינו דאין הדינים המפורשים בקרא גבי גולות וחבלות כוללים בהכרח אף הודאות והלואות. ובטעם הדבר כתב החזון איש (סימן טו סק"ב), דשאני דיני גולות וחבלות דהדין מחייב הממון, מה שאין כן הודאות והלואות עצם המעשה מחייב, ולכך ללא גילוי הקרא לא ידעינן דהא דהצריכה התורה לדיני גולות וחבלות, כולל נמי דיני הודאות והלואות.

(יב) תוס' ד"ה ליבעי נמי מומחים, תימא דמשמע הכא דממעטינן הדיוטות מדכתיב אל"ו, ובפרק המגרש ממעט מדכתיב לפניהם ולא לפני הדיוטות. ותירץ בחידושי הר"ן, דבסוגיא דהכא ילפינן מדכתיב "אלוקים", דהדין עצמו פסול, בדלא הוה הדיינים מומחים, ועלה אמרינן דמשום נעילת דלת הכשירו אפילו הדיוטות. והך דגיטין הוא לענין מצווה, דאמרה תורה שאסור לבוא לפני הדיוטות, אף שקיבלו עליהן בעלי דינים, כדרך שאסור לבוא לפני הכותיים, וילפינן לה מדכתיב "לפניהם", ועלה קא אמרינן דכיון דשליחותיהו קעבדינן ליכא להאי איסורא. ולפי זה יישב נמי הא דמצינו

מקרא ד"בצדק תשפוט עמיתך" דאפשר לדון בדיין אחד.

(ו) גמ', מדאורייתא חד נמי כשר וכו', אלא משום יושבי קרנות. כתב הקצות החושן (סימן לו סק"ז), דיש להוכיח מכאן דלא כדברי המשנה למלך (פט"ז מעדות ה"ה) דכתב בשם המוהרש"ח, דבדיינים נמי, אם נמצא אחד מהם קרוב או פסול הדין בטל. דאי כדבריו, מאי מהני מה דאית בהו בתוך כל ג' שדנים חד דגמיר, הא כיון דנצטרף עם הפסולים דלא גמרי, הדין פסול. ועל כרחק, דבדיינים לא נאמר כלל דאם נמצא אחד מהם קרוב או פסול הדין פסול. ועיין מה שיישב בקהילות יעקב (סימן ב).

(ז) גמ', אי אפשר דלית בהו חד דגמיר. כתב בחידושי הר"ן, דמכל מקום בעינן דהנך תרי אחריני דלא גמירי, אי מסברי להו סברי, דאי לאו כמאן דליתנהו דמי. וביאר בשו"ת שבות יעקב (ח"א סימן קלז), דלכך בעינן דליסברו וסברי, דאי השנים דלא גמירי תהיה דעתם שונה מדעתיה דהאי דגמיר, יפסק הדין כמותם ולא ייתכן לגמור הדין כן.

(ח) גמ', איכא בינייהו דאמר שמואל שדנו דיניהם דין. כתב הרמב"ם, (פ"ב מסנהדרין ה"י) אף על פי שאין בית דין פחות משלשה, מותר לאחד לדון מן התורה, ושנים שדנו אין דיניהם דין. והקשה הכסף משנה, דלכאורה דבריו סותרין לסוגיא דידן, דרב אחא בריה דרב איקא דסבר דאחד כשר לדון מן התורה אית ליה דשניים שדנו דיניהם דין. ותירץ, דהרמב"ם ביאר, דרבא ודאי לית ליה דשמואל, אבל רב אחא אפ"ש דאית ליה דשמואל, אבל אפשר דאפילו אי סבירא לן דאחד כשר לדון מן התורה, מכל מקום אלמזהו רבנן לתקנתא ופסלו אפילו שנים בדיעבד. ובסוף דבריו כתב, דמצא דאף לרשב"א בשו"ת (ח"ו סימן קעז) הוקשו דברי הרמב"ם.

(ט) תוס' ד"ה לרבא לית ליה דשמואל, בתוה"ד, דאפילו רב נחמן דקאי כשמואל דשניים שדנו דיניהם דין מודה דקיום שטרות בג'. ובחידושי הר"ן לקמן (ו). תמה, דמהיכי תיתי דקיום שטרות דהוא דרבנן בעלמא ליהוי חמור טפי מכל שאר דינים. ובתוס' בבא בתרא (מ.) ד"ה קיום שטרות כתב, דטעמא דבקיום שטרות בעי ג', משום דשומעים מב' העדים, ודומה לעד מפי עד.

(י) תוס' ד"ה נזק, בסוה"ד, היינו דווקא נזקי שן ורגל. והיינו דנזק דמתניתין לא איירי בנזקי שן ורגל. והקשה התוס' יו"ט, אמאי שייר להנך נזקין. ותמה הרש"ש, דכבר כתבו תוס' לעיל ד"ה שלא, דכל הדיינים הנגבים בג' הדייטות, בכלל הודאות והלואות הוו, דהיינו בכלל דיני ממונות דתני ברישא. ועיין מה שכתבנו לעיל אות א.

דף ג ע"ב

(יא) גמ', מר סבר דורשים תחילות. הקשה בחידושי הר"ן, מי איכא מאן דאמר דקרא קמא לא איצטרך לגופיה, ומאי טעמא דמאן דדריש תחילות. ותירץ, דטעמו, דכיון דאיכא תרי ותלתא קראי, מדהני דלרשה האי נמי דלרשה.

(יב) גמ', אימור דשמעת ליה לרבי יהודה בסנהדרי גדולה דכתיבי קראי. הקשה בתוס' יו"ט (משנה ז), אף על גב דכתיב בקרא שבעים, נימא אין בית דין שקול מוסיפים עליהם עוד אחד. ותירץ, דכי אמרינן אין בית דין שקול ומוסיפים עליהם עוד אחד, היינו היכא דמינינא לא כתיב בהדיא בקרא, אבל במה שהוא מנין מפורש אין לומר כן. וכן כתב בחידושי הר"ן כאן.

למסקנא שייך נעילת דלת אף בגזילות וחבלות, ואף בארץ ישראל דשכיחי מומחים הפקיעו דין מומחים מגזילות, כמו בהודאות והלואות. וטעמא דהיש מפרשים, דסבירא ליה דטעמא דשליחותיהו וטעמא דנעילת דלת חד טעמא הוא, ודווקא היכא דשייך נעילת דלת דנים בבבל מטעמא דשליחותיהו, ודלא כדברי הרא"ש שכתב דעבדינן שליחותיהו בכל מילי דשכיחי, אף אי לא שייך נעילת דלת. ובתוס' הגרע"א (אות א), הוכיח דביאור התוס' כהמהר"ם, מהא דכתבו לקמן ד"ה נזק, דנזק דמתניתין אינו כולל נזקי שן ורגל, דהא אמרינן בבבא קמא (פד:) דמגבינן ליה בבבל, ומתניתין איירי דווקא בהני דינים דלא עבדינן שליחותיהו. ואם כדברי המהרש"א דתוס' מודה להרא"ש, ומתניתין איירא אף בגזילות גרידא משום דבארץ ישראל בעינן נמי מומחים, אם כן שפיר אפשר לומר דנזק דמתניתין כולל נמי שן ורגל, דדמי נמי לגזילות, דבארץ ישראל בעינן מומחים, ולא להלואות דהפקיעו מהם דין מומחים אף בארץ ישראל.

(ג) בא"ד, שם. עיין באות הקודמת דהבאנו דברי הרא"ש (סימן א), דכתב דטעמא דדנים האידנא גזילות וחבלות בבבל, משום דבכל מילי דשכיחי, עבדינן שליחותיהו. והקשה הש"ך (סימן א סק"ט), מהא דאיתא בגיטין (פח:): דגזילות וחבלות לא שכיחי. ותירץ, דכוונת הגמ' התם היינו קנס הבא מחמת גזילות, כגון תשלומי כפל ותשלומי ד' וה'. אמנם לרמב"ן בסוגיין הוקשה כבר כקושית הש"ך, ותירץ, דהגמ' דגיטין כיונה להקשות, אמאי לא תיקנו שאף במקום דשכיחי מומחים יתכשר בהדיטות, דומיא דגיטין, דמשום דשכיחי טובא תיקנו דאף במקום שאפשר לטרוח אחר מומחים, הדייטות כשרים, ותירצה, דנהי דשכיחי, מכל מקום לא שכיחי כגיטין דליתקין דאף בארץ ישראל לא ליבעי מומחים.

(ד) גמ', אלא מעתה טעו לא ישלמו. פירש רש"י ד"ה אלא מעתה, דכיון דברשות רבנן נחתי הוה להו כמומחים דפטורים כשטעו. והתוס' ד"ה אלא כתבו, דמשינויא דגמ' "כל שכן שאתה נועל" משמע, דהקושיא היתה מטעם נעילת דלת. ולכך פירש, דהוקשה לגמ', כיון דחיישינן לנעילת דלת הוה לן למימר טעו לא ישלמו, דאי מחייבת ליה לשלם, לא יתרצו להתמצע בדין. ובחידושי הר"ן הקשה עוד לפירוש רש"י, דאפשר שלא עשו אותם חכמים כמומחים לענין תשלומים. ועוד, שאפילו במומחים עצמם שהם כשרים מן התורה, אפשר שלא אמרו בהם שאם טעו לא ישלמו, אלא בגוונא שנטלו רשות מריש גלותא או מן הנשיא, וכדאמרינן לקמן (ה:), אבל שאר הדיינים אף על פי דכשרים לדון אינם פטורים מלשלם.

(ה) גמ', מדאורייתא חד נמי כשר שנאמר בצדק תשפוט עמיתך. פירש רש"י ד"ה מדאורייתא, דקסבר אין עירוב פרשיות כתוב כאן. והתוס' ד"ה ומדאורייתא כתבו, דרב אחא סבר עירוב פרשיות, ומכל מקום חד כשר מקרא ד"בצדק תשפוט עמיתך", וכן כתב הרא"ש (סימן א). והרמב"ם (פ"ב מהלכות סנהדרין ה"י) פסק, דדיני ממונות מדאורייתא בחד. והקשה הלחם משנה, מהא דפסק (פ"ב משכירות ה"ח) דעירוב פרשיות כתוב כאן, וכי כתיב אלוקים אהלואה נמי קאי. ועיין מה שכתב הקצות החושן (סימן ג סק"ב) בישוב דעת הרמב"ם. [אמנם אי נימא דהרמב"ם יסבור כתוס' מיושב שפיר, דאף דפסק דעירוב פרשיות כתוב כאן, מכל מקום פסק כרב אחא דיליף

רוב, ובדיני נפשות דליכא חזקה אזלינן בתר הרוב. וביאר בקונטרס הספיקות (כלל ו) בשם מהר"ם חביב, דהטעם דבדיינים המיעוט חשיב כמי שאינו, משום דהמיעוט חייב להודות לרוב. והקשה עליו, דלא מצינו כן אלא בבית דין הגדול. ועיין עוד בחידושי הגר"ח על הש"ס (אות רכט) מה שביאר בדברי התוס'.

(ט) תוס' ד"ה מסנהדרי גדולה, בסוה"ד, ואי עשרים בגמר דין כתיב בל"ט סגי. וברבינו יונה הקשה עוד, היכי סלקא אדעתיה דרבי אבהו למיעבי בסנהדרי קטנה מ"ה, והא כיון דילפינן לה מדכתיב "ושפטו העדה" והצילו העדה", עדה שופטת ועדה מצלת, אם כן אין לנו אלא כ"ג לתחילת דין. ולכך כתב דצריך לומר, דאגב סנהדרי גדולה נקט סנהדרי קטנה, ולא דק.

דף ד ע"א

(א) תוס' ד"ה כולו סבירא להו, בתוה"ד, ובפרק לולב הגזול תני נמי רבי עקיבא אומר כשם שלולב אחד וכו'. הקשה המהר"ם, הא גבי לולב נמי מכחשי הקרי והכתיב אהדדי, דהקרי מצריך שני לולבים והכתיב אינו מצריך כי אם לולב אחד, וכל היכא דמכחשי אהדדי סבר רבי עקיבא יש אם למקרא, וגבי לולב סבר לולב אחד, אם כן דריש המסורת. ותירץ, דהתם נמי דריש ליה רבי עקיבא תרווייהו המקרא והמסורת, ומן המסורת יליף לולב אחד, ומן המקרא יליף דלשון כפות הוה לשון אגודה, שיהא דבר שהוא נפרד וראוי לאגודו, והוה לולב, עיין שם שהאריך להוכיח כן מדברי הגמרא בסוכה (לב.).

(ב) גמ', כל הניתנים על המזבח במתנה אחת כיפר שנאמר ודם זבחך ישפך. הקשה בחידושי הר"ן, תינח אשם ושלמים דמקיים בהו שפיר סיפיה דקרא (דברים פ"ב פכ"ז) דכתיב "והבשר תאכל", אבל עולה דכולה כליל מנא לן. ותירץ, דמדאמרין בזבחים (יג:) דאכילת מזבח שמה אכילה, שפיר מתקיים לשון אכילה אף בעולה.

(ג) גמ', ואמר רב הונא מ"ט דב"ש קרנות קרנות קרנות. והעיר במסורת הש"ס, דבכל החומשים שלנו כתוב "קרנת" חסר. והקשה באבי עזרי (פ"ז מספר תורה הי"א), אמאי לא משנים גירסת ספרי תורה דידן, הא מבואר בשו"ת הרשב"א [המיוחסת לרמב"ן] (סימן רלב), דכל היכא דמצינו בגמ' שנלמד דין מכח הגירסא, וסותר גירסת דידן, מוכרח דאין גרסתינו נכונה, ודווקא היכא דנחלקו בגמ' מה הגירסא, או דאין נפקא מינה מגירסת הגמ' להלכה, לא אזלינן בתר גירסת הגמ'. עיין שם שהאריך מאד בביאור ההלכה.

(ד) תוס' ד"ה ושתים לעכב, וא"ת הוה ליה למימר שלש לעכב וכו', ואכתי מייתרי תרי לרבות שנים. ובחידושי הר"ן תירץ, דלבית שמאי אי אפשר ללמוד מכח הפסוקים אלא שניים לעכב, דכי אמרינן דכפרה בכדי לא אשכחן, הני מילי היכי דנימא דכולהו למצוה, דכיון דכבר כתיב (ויקרא פ"ז פ"א), "כי הדם הוא בנפש יכפר", שמע מינה דעיקר כפרה בדם הוא, אבל השתא דאית להו לבית שמאי מקרא דשניים לעכב, בהני תרי ודאי איכא כפרה, ואף דאי לא כתב רחמנא קרנות כלל הוה אמינא אחת לעכב, מכל מקום למאן דאמר דאמר רחמנא קרנות כי היכי דנימא ארבע למצוה ושתים לעכב, אמרינן דאלו הן לכפרה.

(יג) גמ', ורבי יאשיה לית ליה בית דין נוטה. כתב השער המשפט (סימן יח סק"א), דמהא דמקשינן בגמ', מוכרח, דהיכא דבעינן בית דין נוטה ולא היה כן, פסול אף בדיעבד, ואפילו אם כווננו השנים לדעה אחת. דאם לא כן מאי קשיא, לימא דאף דסבירא ליה דבעינן בית דין נוטה, מכל מקום איצטרך תלתא "אלוקים", ללמדנו דאף בדיעבד פסול אי ליכא תלת דיינים. ועיין שם מה שהקשה לפי זה. ועיין מה שכתב בקהילות יעקב (סימן ג).

(יד) תוס' ד"ה מוקי לה בדיני נפשות, בתוה"ד, מכל מקום אפשר דמיפטרי כולוהו בהכחשה הלכך חשיב ליה לרעות. האור שמח (פ"ח מסנהדרין ה"א), דיש נסתפק בעדים שבאו להזים עדים המעידין בעדות חיוב מיתה, וי"ב דיינים אומרים דהויה הזמה וי"א דיינים אומרים דאינה הזמה, מי נימא דלא מחייבי העדים המוזמים מיתה, כיון דליכא ב' המחייבים יותר על המזכין, דעליהם נאמר "לא תהיו אחרי רבים לרעות", או נימא, דכיון דאם לא יזימום תהיה רעה וימיתו את מי שהעידו עליו, נדון לחובתם. וכתב, דנראה להוכיח מדברי תוס' דידן דבכהאי גוונא הוה כהכחשה דמיפטרי שניהם.

(טו) גמ', אלא הא דתנן שנים אומרים זכאי וכו' נימא דלא כרבי יאשיה. הקשה הבעל המאור בשבועות (דף א. מדפי הרי"ף), מאי קא פריך ליה לרבי יאשיה, נימא דלדידיה בעינן עד שיסכימו כולם, ומשום הכי זכאי, כיון שלא הסכימו כולם לחיוב. ותירץ, דמסיפא פריך, דמדקתני שנים אומרים חייב ואחד אומר זכאי חייב, אלמא אזלינן בתר רובא. ובחידושי הר"ן (כאן) כתב, דאין צריך לכך, אלא כיון דקתני זכאי, משמע דמשום רובא קאמר ליה, שאם משום דאין כולם מחייבים, לא הוה ליה למימר זכאי, דעדיין אפשר להתחייב בבית דין אחר.

(טז) גמ', אפילו תימא רבי יאשיה מיייתי ליה בקל וחומר מדיני נפשות. הקשה המאירי, נימא דיו לבא מן הדין להיות כנדון, וכי היכי דבדיני נפשות לחובה בעינן ב' המטים לחובה, כמו כן לא נחייב בדיני ממונות כל היכא דליכא ב' המטים לחובה. ותירץ, דבדיני ממונות אחד המחייב האחד, מזכה שכנגדו, והוה ליה הטייה לטובה דקיימא לן דאף בדיני נפשות דנים על פיו, וכמו שכתב בתוס' ד"ה מוקי. ועוד תירץ, דשניים המחייבים ואחד מזכה הוה רובא דמינכר, יותר מהיכא דמטים לחובה על פי שניים. ואף היכא דדנים על ידי יותר משלש, ליכא למימר דבכהאי גוונא מיבעיא הטייה על פי שניים, דכל הדינים שאינם צריכים כ"ג דיינים נגזרים אחרי בית דין של שלשה לכל דבר.

(יז) תוס' ד"ה דיני ממונות לא כ"ש, בסוה"ד, וצריך לומר דרובא לרדיא זבני לא חשיב כי הנך רובא. בשב שמעתתא (ש"ד פ"ז), ביאר כוונתם, דרובא לרדיא הוי רובא דתלי במנהג ואינו רוב בטבע, ואינו רובא מעליא. ובקונטרס הספיקות (כלל ו אות א) כתב בשם הב"ח (חור"מ סימן רלב), דכוונת תוס', דרובא לרדיא לאו רוב מעליא, דכנגד אדם אחד שקונה מאה שוורים לרדיא איכא מאה בני אדם שקונים עשרה שוורים לשחיטה. והרבה שם להקשות על דבריו.

(יח) בא"ד, שם. והתוס' בבבא קמא (כו:): ד"ה קמ"ל תירצו, דשאני רוב דיינים דחשיב מיעוט דידהו כמי שאינו, וליכא למימר דאזלינן בתר חזקת ממון, מה שאין כן בכל דיני ממונות המיעוט מצטרף לחזקת ממון שלא להוציא על ידי

להוסיף על המניין שהוא אלא שכפל המצווה כמה פעמים, אי נמי כשאר התירוצים.

(יא) רש"י ד"ה דרך בשול, חֶלֶב צלול כמים ואיכא בשול אבל חֶלֶב אינו בישול. וכתב היר רמה, דאין להקשות דאף בחֶלֶב שייך בישול, וכגון דמבשל בהדי מים בשר וחֶלֶב. דאם כן היתה התורה צריכה לכתוב "לא תבשל גדי עם חֶלֶב", ומדכתב "לא תבשל גדי בחלב אמו", שמע מיניה כי אסר רחמנא שלא לבשל את הבשר בחלב שהוא משקה.

(יב) בא"ד, אינו בשול אלא טגון. כתב הסולת המנחה (יו"ד סימן פה), דיש להוכיח מדברי רש"י, דאין איסור תורה לטגן בשר וחלב, ולפי זה אינו איסור הנאה. וכתב הפרי מגדים (סימן פז משב"ז א) בשם המנחת יעקב, דיש לסמוך עליו בשעת הדחק. ובערוך השלחן (יו"ד סימן פז) ביאר, דטעם החולקים על רש"י וסבירי דאיכא איסור אף בטיגון, הוא משום דאף דבר שאינו בישול גמור בכלל בישול, וכדמצינו בצלי דקראו הכתוב בישול, דכתיב בדברי הימים ב' (פלי"ה פ"ג) "ויבשלו את הפסח". וכתב המרגליות הים (סי"א), דרש"י לא חשש רש"י לה משום דסבירא ליה דשאני בשר בחלב, דהתורה אמרה "לא תבשל גדי בחלב אמו", ובחלב לא שייך לא צלי ולא טיגון, ממילא טיגון אינו בכלל, עיין שם.

(יג) תוס' ד"ה דרך בישול אסרה תורה, בתוה"ד, וי"מ דרך בישול אסרה תורה דבלא בישול שרי ועל ידי בישול אסור לאפוקי חֶלֶב דבלאו הכי אסור. והקשה הר"ן, דבישול חֶלֶב נמי שרי, דלא אסרה תורה אלא אכילת חֶלֶב ולא בישולו. ולכך ביאר, דכוונת הגמ' במה שאמרה דרך בישול אסרה תורה, על פי מה דדרשינן בחולין (קטו:), ג' לא תבשל דכתיבי באורייתא, חד לאיסור אכילה חד לאיסור הנאה וחד לאיסור בישול, וכיון דאפילו האי דאתא לאיסור אכילה כתב רחמנא בלשון בישול, שמע מינה דהכי קאמר, לא אסרתי לך בישול אלא כשהוא בר אכילה אם נתבשל בפני עצמו, יצא חֶלֶב שאף על פי שנתבשל בפני עצמו אסור באכילה. וכן ביאר רבינו יונה כאן.

(יד) בא"ד, שם. עיין מה שכתבנו באות הקודמת להקשות בשם הר"ן, ובפורת יוסף הוסיף, דהרי גמ' ערוכה בבכורות (ו), דאפילו אי אמרינן דחֶלֶב אסור, מכל מקום איצטריכי קראי לאסור בשר בחלב בבישול והנאה, ואם כן מאי קאמרינן דבדאי לא אסרה התורה חֶלֶב, דבין כך אסור בפני עצמו.

(ה) בא"ד, אי נמי קסברי כיון דאיכא שפיכות דיסוד לאו כפרה בכדי הוא. הקשה הפורת יוסף, כיון דלא זרק על גבי המזבח מה שייך שפיכת שריים.

(ו) תוס' ד"ה ורבנן נפשות כתיב, תיממה דרבי ישמעאל סבר לקמן יש אם למקרא וכו', לרבי ישמעאל למה לי תרי קראי בדם המת. הקשה המהר"ם, למה להו להוכיח דרבי ישמעאל סבר דיש אם למסורת כדי להקשות "תרי קראי למה לי", הא כל שכן דאי סבירא ליה יש אם למקרא דתקשה ליה טפי, "תרי קראי למה לי". ותירץ, דתוס' רצו להוכיח דרבנן דרבי עקיבא דהתם הוי רבי ישמעאל בר פלוגתיה, דמדאשכחן דסבר יש אם למסורת, מסתמא דאיהו אמר דסבירא ליה נפשת כתיב.

(ז) בא"ד, שם. הקשה הרש"ש, מאי קושיא, נימא דבעינן תרי קראי, חדא לטומאת מגע וחדא לטומאת אהל.

(ח) רש"י ד"ה בחלב אמו, יכול בחֶלֶב אמו אבל בחֶלֶב מותר לבשל. והקשה החמרא וחיי, מהיכן מוכח מהכא דיש אם למקרא, הרי אף לפי המסורת אפשר לקרות חֶלֶב כמו חֶלֶב. ותירץ, דאין כוונת רש"י לומר דאי אמרינן אם למסורת האיסור הוא בחֶלֶב דווקא ולא בחֶלֶב, אלא דלא נדע מה להוציא ממשמעות הפסוק, ולדרוש שניהם לא שייך, דהווי מכחשי אהדדי. והמהר"ם כתב, דצריך לומר יכול בחֶלֶב אמו אסורה אבל בחֶלֶב אחרת מותרת. ותמה על דבריו הגינת ורדים (סוף הפתיחה), דלפי זה לא מתבארים דברי הגמ' לקמן (בעמוד ב').

דף ד ע"ב

(ט) גמ', ורבנן סברי סככא בעי קרא, הקשה המהר"ם בסוכה (ו), להאי תרוץ אינו מיותר אלא חד "סוכות", דחד "סוכות" בעינן לגופיה, וחד בעינן לסככא, ולא ידעינן מיניה אלא ב' דפנות. ותירץ, דסכך גופיה נחשב למחיצה למעלה, ולכך הא דאמרינן סככא בעי קרא, היינו דילפינן מחד "בסוכות" חד לסכך וחד לדופן.

(י) תוס' ד"ה טט בכתפי שתים, בתוה"ד, ומכיון דאשכחנן ליה בחד תיבה לית לן לרבוויי טפי. מדברי בתוס' הרא"ש מתבאר, דכוונת התוס' לתרץ, דלא תקשה אמאי לא אמרינן דלרבי עקיבא יצטרכו י"ב בתים, דהרי ג' טוטפות כתיביה, ואהא תירצו דכיון דטוטפות לדידיה הוה ליה שם חשבון, אין

הצטרף גם אתה ללומדי ה"דרף היומיומי" בעיון!!!

זמני השיעור בדף היומיומי בעיון ע"י רבני הכולל בכל יום בין השעות 9:45-10:45 בבית המדרש "משכן אהרן" שע"י חניכי ישיבת פוניבז' מודיעין עילית ת"ו

יש אנשים שרוצים לעשות יד ושם לזכר עולם על נשמת אבותיהם ועושים להם מצבה של אבן וכו'...
יתנדב עבורו איזה ספר הצריך לרבים ללמוד בו, ויכתוב עליו את שמו, ובכל עת שילמדו בו יהיה לנחת רוח לנשמת הנפטר... (הח"ח באהבת חסד ח"ב פט"ו)

כתובת המערכת: רח' שאגת אריה 17/25 קרית ספר מודיעין עילית. טל/פקס: 08-9741714 ©

למנויים, לתרומות, להנצחות ולכל ענין 050-4102442 Sbma@kavnaki.net

http://www.shtaygen.co.il/?CategoryID=1124